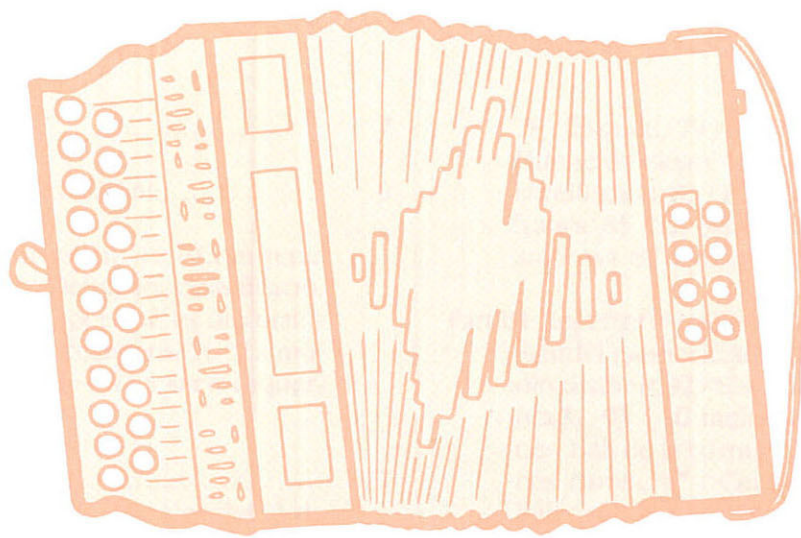

Direcció General de Difusió Cultural
Servei de Cultura Tradicional

MÈTODE D'ACORDIÓ DIATÒNIC

FRANCESC MARIMON I BUSQUÉ

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Centre de Documentació i Recerca de la Cultura Tradicional i Popular
Barcelona, 1987

Índex

Presentació	7	78 / Esqueti. 79 / La belle se promène. 80 / Himne de Riego. 81 / Havanera. 82 / Xotis de la relliscada. 83 / Polca ucraïnesa. 84 / A Vilafranca. 85 / La Núria de la carpeta. 86 / Jota amorosa. 87 / Americana «Coqueta». 88
Característiques de l'acordió diatònic	9	
Descripció de l'instrument. 11 / Com tenir agafat l'acordió. 13 / Definició, classificació, el seu principi sonor i per què es diu diatònic. 14 / Les diferents afinacions. 16 / La música que pot tocar. / Què cal fer si ets esquerà. 19		
Breu història dels acordsions	21	Part III: Repertori / Anàlisi .....
Antecedents i naixement. 23 / L'evolució de l'acordió del 1829 al 1900. 25 / L'acordió durant aquest segle. 27 / L'acordió diatònic i la supervivència de la cultura rural. 29 / El diatònic al País Basc: les trikitixes. 31		Estudi i memorització de les notes de l'acordió diatònic 92 / Sistema d'escriptura simplificada. 93 / 10 melodies tradicionals catalanes. Ball de la corrandà alta. 96 / Dues sardanes curtes. 97 / Contradansa «la por». 99 / Ball del banyut. / Ball Pla. 100 / Ball de nans. 103 / Ball de cercolets. 104 / Ball de cintes. 105 / Ball de cascavells. 106 / Ball de panderos. 107
L'acordió diatònic i les partitures	33	Algunes nocions d'harmonia .....
El sistema d'escriptura que farem servir. 35 / Com utilitzar aquest mètode. 36 / Algunes nocions de solfeig rítmic. 37		Escala i acords. 111 / Relació dels acords que podem fer amb la mà dreta. 115 / Les notes alterades dels botons 1 i 1'. 116 / Escalles i arpegis. Exercicis. 123 / Altres acordsions diatònics. Esquemes i comentaris. 132 / 15 melodies d'arreu del món. 137 / Biribilketa. 138 / Fandango. 139 / Tarantel·la. 141 / Saltarel·lo. 142 / Scottish du Pere Rouxel. 143 / Les ones del Danubi. 144 / The Harvest Home. 145 / Pop goes the Weasel. 146 / Rirchweizschottisch. 147 / Polca suïssa. 148 / Pentillan Sillala. 149 / La Galoppe de la Malbaie. 150 / Blues. 151 / El Cerrito. 153 / Cúmbia Sanja-cintera. 154 /
Part I: Iniciació	41	
Exercicis 1 al 20 (mà dreta). 43 / Exercicis 21 al 40 (dues mans). 47 / A Gironella. 52 / Quan el pare no té pa. 53 / El meu capell té tres puntes. 54 / Non, non. 55 / La desgràcia d'un pobre home. 56 / La Gala de Campdevàrol. 57 / Marxa del Comare. 58 / L'Hereu Riera. 59 / O Magalí. 60 / «Escoticha a Elèna». 61		
Part II: Tècnica bàsica	63	
El gall Negre. 66 / La filadora. 68 / Upidee. 69 / Sous les ponts de Paris. 70 / Petons i cires. 71 / La masurca. 72 / Les corrandes. 73 / El ball de Sant Ferriol. 75 / Ball pla. 76 / La presó de Lleida. 77 / «Cançoner diatònic».		
		Bibliografia .....
		Discografia. 156
		Adreces d'interès. 159
		155

Presentació

L'acordiò diatònic, nascut el segle passat, difós per Europa, Rússia i Amèrica, sempre lligat a la música popular, va ser durant molts anys un instrument ben conegut a Catalunya: per les nostres comarques, masies i pobles, encara se'n troben d'antics que havien tocat, de forma autodidacta i afeccionada, avis o besavis d'aquell lloc. En aquests darrers anys, especialment gràcies a les Trobades d'Acordionistes que s'han realitzat al poble d'Arsèguel (Alt Urgell), hem pogut conèixer alguns dels músics que havien animat els balls amb el seu petit acordió, hem pogut veure com la música senzilla d'aquest instrument encara fa ballar joves i grans, deixant els nens encuriosists enmig d'un ambient on ningú s'hi fa estrany.

L'acordiò diatònic no és un instrument difícil: amb ganes i constància (a vegades amb una mica de paciència, per evitar llençar-lo per la finestra) segur que pots fer-lo sonar. Amb ell tens la possibilitat que la música deixi de ser un misteri, pots conèixer un instrument musical i aprendre a tocar-lo. T'anirà molt bé un mètode de treball, i aquí el tens. Precisament per animar-te si no t'acabes de decidir i també per donar un cop de mà als qui sovint demanem una orientació, s'ha preparat aquest «Mètode d'acordiò diatònic».

Tot el que proposa el llibre ha estat pensat per a qui no té coneixements de música, ja que aquests no són necessaris per tocar l'acordiò diatònic. És un instrument que sempre s'ha tocat «d'orella» i, respectant això, el mètode porta, inherent, una cassette amb les peces enregistrades. S'han buscat cançons i danses populars catalanes conegudes, per facilitar l'aprenentatge de l'instrument, perquè sempre és més fàcil de tocar una música familiar, que es té ben gravada al cap. S'han ordenat de manera que cadascuna ens permetrà practicar noves dificultats que es van comentant a mesura que surten.

En les primeres pàgines trobaràs unes notes sobre les característiques i la història d'aquest acordió. Seguidament es dóna una guia de treball i unes nocions de solfeig rítmic, perquè és interessant aprendre una mica de notes al mateix temps que anem tocant l'acordiò. L'aspecte pràctic està dividit en tres parts: INICIACIÓ / TÈCNICA BÀSICA / ANÀLISI I REPERTORI.

Si et compres un acordió diatònic, demana sobretot que estigui AFINAT EN SOL/DO (línies de fora i de dins respectivament). Ho trobaràs indicat amb les inicials G/C, o si no, comprova-ho tocant els botons núm. 6 de cada fila, començant a comptar pel més greu i TANCANT LA MANXA. Et sonaran aquestes dues notes, sol i do. Aquesta és l'afinació més corrent i t'interessa de cara a cursets, trobades, i sobretot per aprofitar la cinta que acompanya aquest mètode.

L'acordió diatònic el pots aprendre a tocar tu sol, i aquest llibre t'ajudarà, però no oblidis de connectar amb tothom que et pugui ser útil: músics que tinguis a prop, gent que conegui la música i els balls populars, i els qui, com tu, estem aprenent a tocar aquest instrument.

Agraeixo al Servei de Cultura Tradicional de la Generalitat de Catalunya el seu suport per aconseguir l'edició del present llibre. Agraeixo els amics que m'han ajudat, la seva il·lusió, així la de Conxa Trallero, de Barcelona, Àngel Berguices, d'Euzkadi, Violeta Pérez, de les illes Canàries, Francesc Tomàs, de Mèxic, la dels companys de l'Alt Urgell i d'«Anche Libre», i la dels acordionistes Joan Vilanó, de Premià de Mar, Climent Julià, de Saulet, Josep M. Farré, de Tui-xent, i Josep Jordana, el comare de Toloriu.

F.M.A

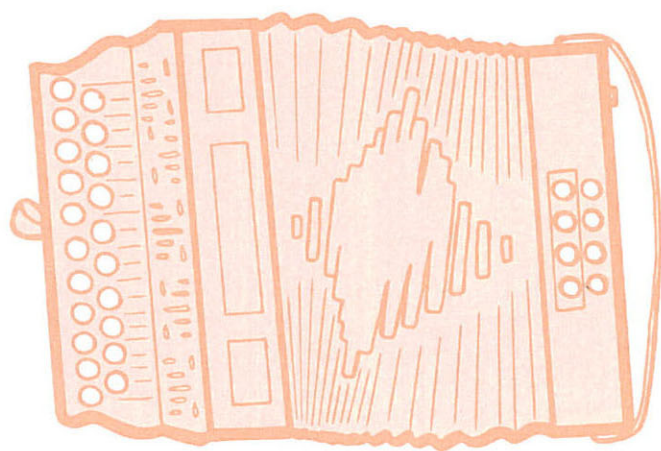
La Geltrú, estiu 84 / Barcelona, hivern 86

*Al record de l'amic de Lanzarote,
Javier Pérez Morales.*

Han col·laborat en aquest llibre: Salvador Aregall, Salvador Aubia, Enric Badal, Pere Badia, Xavier Bayer, Artur Blasco, Joan Boada, Carme Bonet, Marcel Caselles, Teresa Delgado, Núria Domingo, Josepa Espin, Xavier Güell, Kepa Junquera, Berdard Lasbleiz, Carles Mas, Eduard Miralles, Josep Moliner, Pau Orriols, Emmanuelle Pariselle, Dave Parry, Caterina Plana, Antonio Ribas, Manuel Rius, Cándido Rodríguez, Jordi Roure, Roser Térmens, Dave Townsend, Teresa Viladrich, Noldi Von Deschwanden, Ignasi Yzaguirre.

CARACTERÍSTIQUES DE L'ACORDIÓ DIATÒNIC

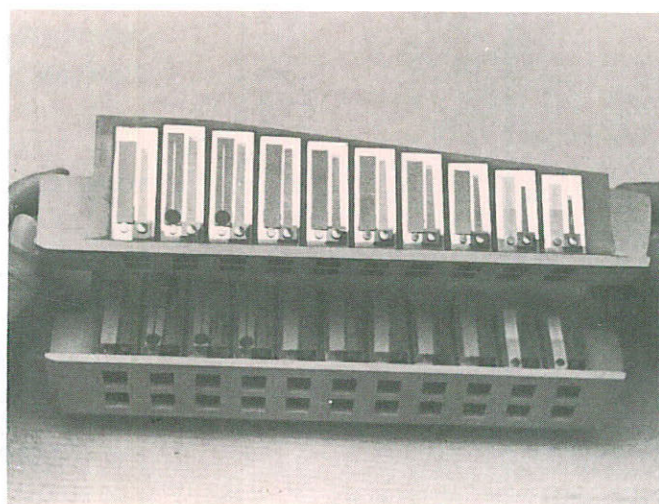
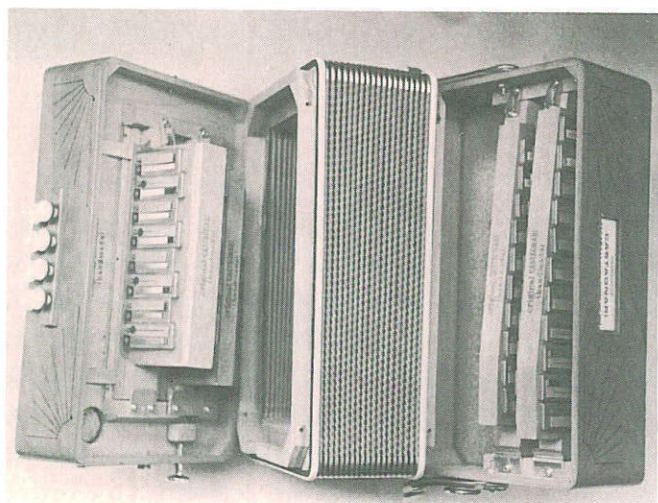
Mètode d'acordió diatònic

Els treballadors de la fàbrica «Dellapé», d'Stradella (Itàlia) l'any 1898.

Diatònic obert: les llengüetes de la dreta corresponen a les dues files de botons (al cantó de sota hi torna a haver les mateixes inxes repetides). A l'esquerra, a més de les llengüetes dels baixos, es veu el forat de la vàlvula d'aire, el registre que elimina la tercera nota de l'acord, etc.

Llengüeteria dreta d'un acordió diatònic de dues files: observa el trosset de cuir (o plàstic) que tapa la llengüeta esquerra de cada parella. La llengüeta o inxa de la dreta, la que es veu, sona quan l'aire l'impulsa cap avall, o sigui quan tanquem la manxa de l'acordió.

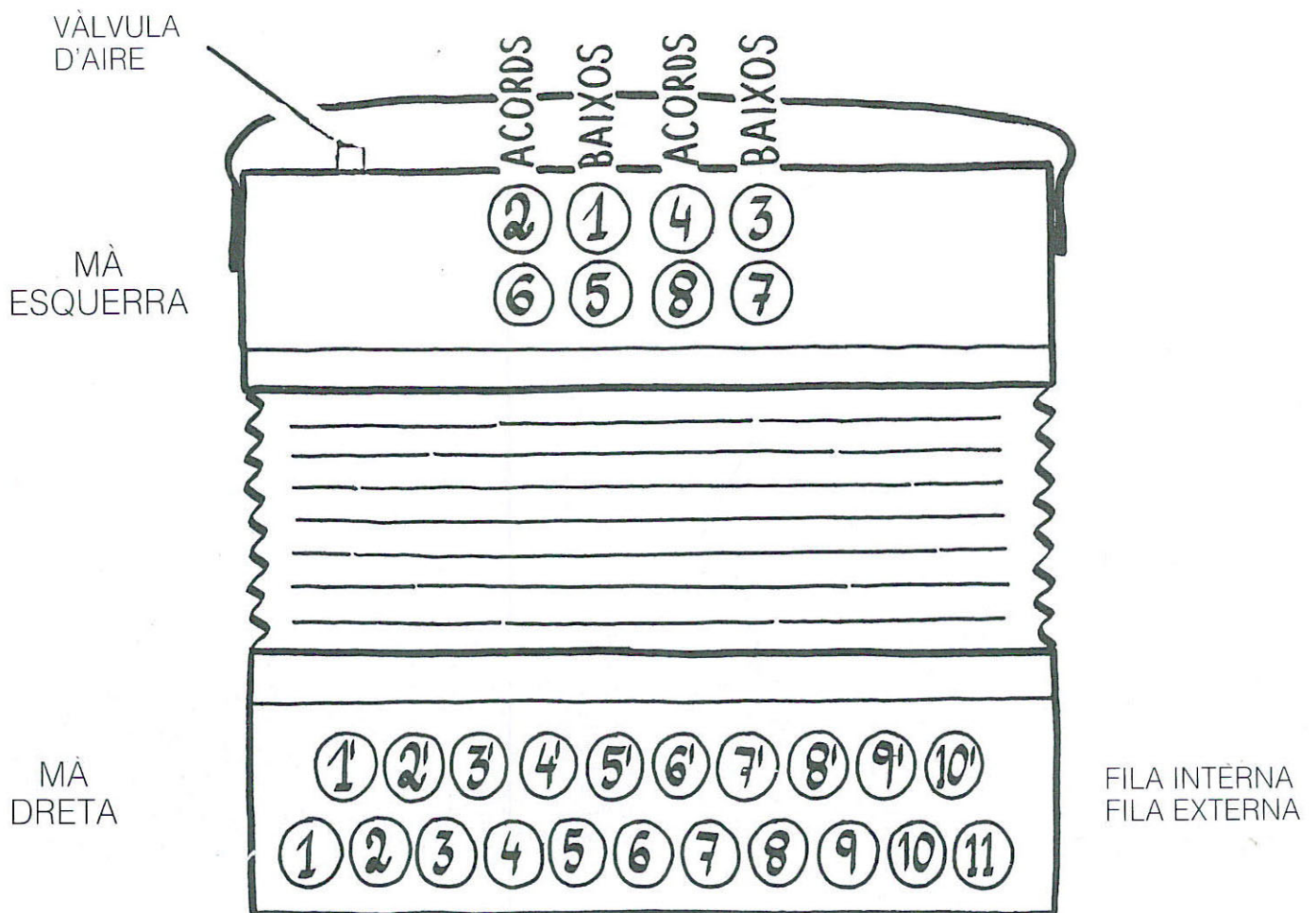

Descripció de l'instrument

Com pots veure als esquemes que acompanyen el text, l'acordió diatònic (abreujarem a.d.) consta de tres parts: 1. La botonera de la mà dreta, amb la qual farem la melodia o tonada de la peça. 2. La manxa, que és de cartró recobert de roba, i 3. A l'esquerra, la caixa amb els botons que ens donaran els baixos i acords d'acompanyament. A la dreta, les dues files de botons s'han numerat de l'1 a l'11 (fila de fora) i de l'1' al 10' (fila de dins). A cada botó li corres-

ponen dues notes, una en OBRIR la manxa (també en podem dir estirar o aspirar) i una altra en TANCAR la manxa (prémer o bufar).

A la mà esquerra hi ha els baixos (botons 1, 3, 5 i 7) i els acords, que són tres notes que sonen a la vegada (botons 2, 4, 6 i 8). També els baixos i els acords sonaran diferent en prémer o estirar la manxa, excepte en els botons 7 i 8, que fan el mateix so al tancar que a l'obrir. Aquest acordió és, per tant, un acordió diatònic

Mètode d'acordió diatònic

de *dues files i vuit baixos* (en dir el nombre dels baixos ens referim al nombre de botons que hi ha a l'esquerra).

En aquest cantó esquerre hi ha també la vàlvula de l'aire: és un botó o una palanca que accionarem amb el dit gros, i que ens permetrà agafar o treure aire quan ho necessitem. Per exemple, abans de començar a tocar haurem d'obrir una mica la manxa fent servir aquest botó, i quan acabem, per guardar l'acordió, prémer-la per treure tot l'aire que hi hagi dins. Moltes vegades caldrà utilitzar aquest botó de l'aire mentre anem tocant, prémer-lo al mateix temps que els altres botons, per anar mantenint la manxa ni molt oberta ni molt tancada. Quan sigui recomanable prémer-lo a mitja peça, al lloc corresponent de la partitura hi trobaràs el signe. ✚

Dins aquests tipus d'acordió diatònic podem trobar-nos variants, per exemple els d'una o els de tres files. En aquest mètode parlarem sempre de l'acordió diatònic de dues files i vuit baixos, ja que és el més usual (els altres no ens

costaran gaire d'aprendre a tocar, perquè funcionen bàsicament igual). Respecte a la concertina, aquest petit acordió hexagonal que té els botons repartits als dos cantons, podem trobar-ne de diferents tipus: la que a cada botó li corresponen dues notes és molt semblant al nostre diatònic. Si vols aprendre-la a tocar et poden servir algunes orientacions d'aquest mètode, i et pot servir, també, saber tocar una mica el diatònic.

En els acordions diatònics podem trobar-hi un o més «botons de registre canviaveus», en els de fusta situats a l'extrem esquerre de la botonera: si corresponen a la mà dreta ens servirán per fer que sonin més o menys llengüetes, i, per tant, perquè soni més o menys fort. Si els registres estan a l'esquerra poden servir per al mateix (canvi de volum), o per modificar els acords.

Els acordions de cel·luloide porten quasi sempre diversos botons de registre, situats al costat mateix de la botonera dreta, que serveixen per fer que sonin unes inxes o altres, variant així el color del so.

Climent Julià (1898-1986) de Saulet (Alt Urgell), a la Trobada d'acordionistes del Pirineu de 1984.

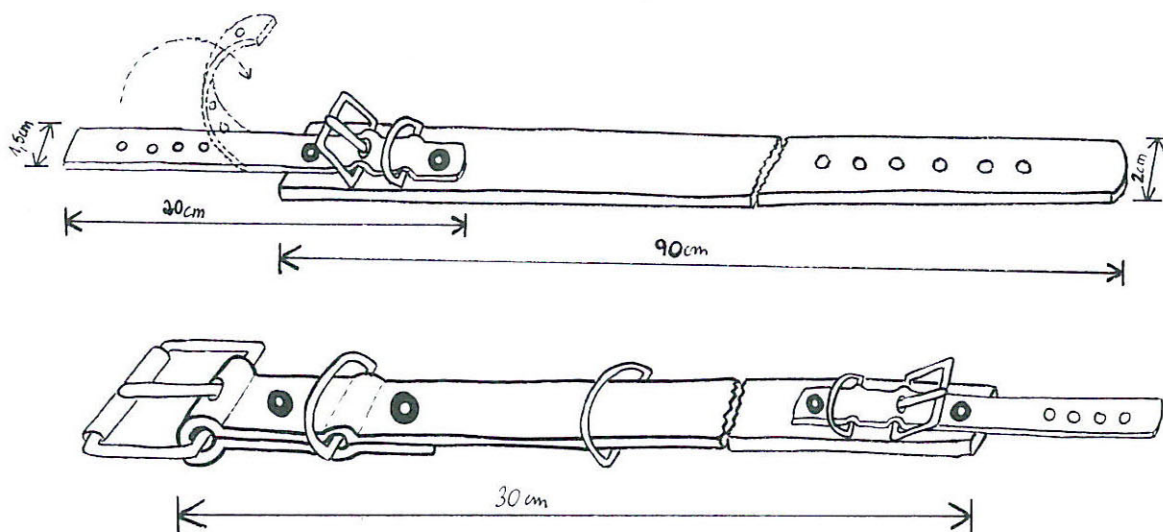

Característiques de l'acordió diatònic

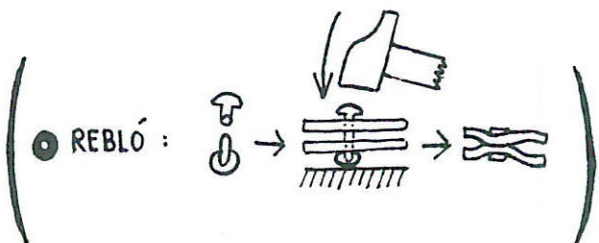
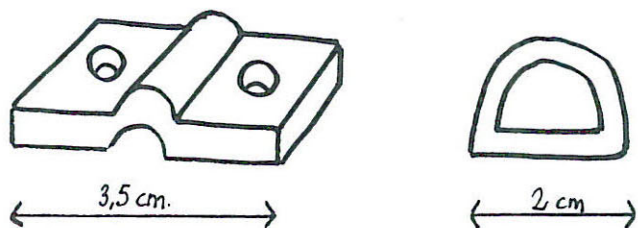
Com tenir agafat l'acordió

Per tocar còmodament el millor és fabricar-se un parell de corretges de cuir. (Al requadre de sota està esquematitzat com fer-ho). La posició de les mans de l'acordionista és: la mà esquerra passa per dins la corretja (que de vegades cal escurçar una mica) de manera que aquesta corretja quedi a nivell del dors de la mà, en una postura còmoda perquè els dits arribin als diferents botons i a la vàlvula d'aire. És única-

Per fabricar-te les corretges necessites {
 - tires de cuir
 - sivelles i anelles
 - reblons } amb les mides i disposició:

Per enganxar les corretges a l'acordió, un dels millors sistemes és comprar quatre peces com aquestes:

ment el braç esquerre l'encarregat de fer la força per anar obrint o tancant la manxa.

La mà dreta haurà de tenir el dit gros flexionat i ha de prémer a la part externa de la botonera, sense agafar el vici de recolzar-hi tota la mà. Només si toquem sense corretges caldrà passar el dit gros per dins el «didal» de cuir que hi ha. Però millor fer servir les corretges, ja que l'acordió queda més fixat, i tenim el dit gros lliure perquè es desplaci verticalment, i perquè pugui prémer algun botó si és necessari.

(si no les trobes, a Barcelona segur que les tenen al carrer Hospital núm. 123). Les cargoles sense por a l'acordió tal com es veu a la foto, i d'igual manera al cantó de sota la botonera. (Observa a la foto com el dit gros està flexionat.)

Mètode d'acordió diatònic

Definició / classificació / el seu principi sonor / per què es diu diatònic.

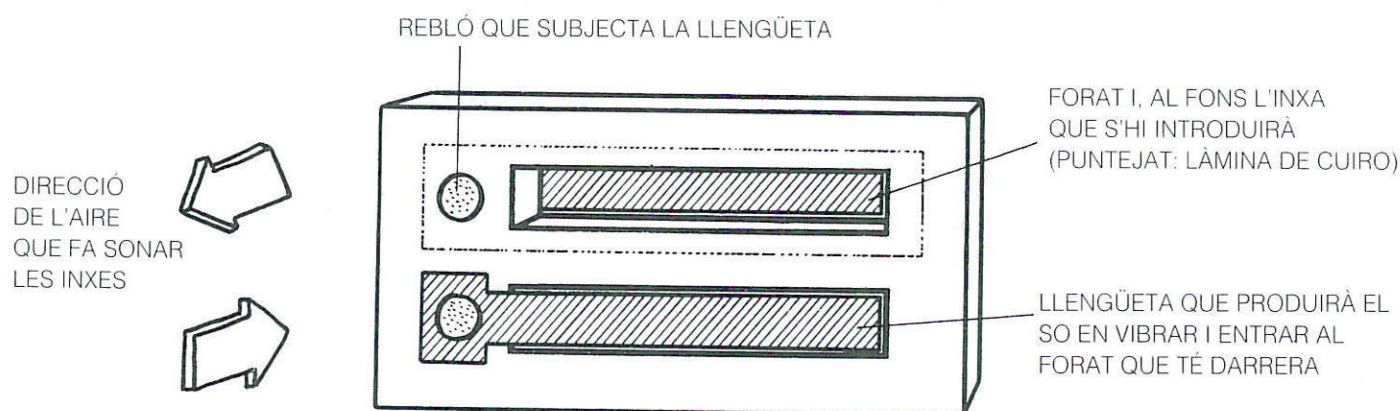
L'acordió és un instrument del grup dels *aeròfons*, en els quals el so és generat per un corrent d'aire, i com que l'aire no es bufa, sinó que s'impulsa a través d'una manxa, és dels aeròfons *mecànics*. L'acordió diatònic ja hem vist que feia dues notes per cada botó, i per això direm que és *bisonor*. Quan premem un botó, s'obre un forat i s'inicia un corrent d'aire: aquest aire farà que vibri una inxa o lengüeta metàl·lica.

Les inxes dels diferents instruments les podem classificar en dos grups: inxes batents i inxes lliures. Les primeres produeixen el so al batre l'inxa contra l'estructura a la qual està fixada (inxa simple, com la del clarinet) o en batre una inxa contra una altra (inxa doble, com la de la tenora). Les inxes lliures, que són el principi sonor de l'acordió, es diuen així

perquè la lengüeta vibra sola, sense tocar amb cap estructura, i són les úniques que no necessiten cap tub per produir el so. L'*inxa lliure metàl·lica* és rectangular i està fixada per un extrem a una plaqueta foradada: l'aire fa moure l'inxa, i en vibrar aquesta dins el forat de la plaqueta, produeix el so.

En les inxes grosses, al cantó invers on està reblada, s'hi posa un trosset de cuir o plàstic que fa de vàlvula i evita que pugui vibrar lleugerament quan sona l'inxa del costat.

Les inxes dels acordions, que són iguals que les de les harmòniques, van sempre per parelles: una inxa sona en una direcció de l'aire, i l'altra en la direcció inversa. En els acordions de piano, unisonors, les dues inxes seran iguals, però en el diatònic o en l'harmònica seran diferents.

Qualsevol so es pot analitzar, i per fer-ho ens haurem de basar en les seves tres propietats fonamentals: *alçada*, *intensitat* i *duració*. La duració ara no cal analitzar-la, però sí que ens haurem de fixar en una característica derivada de les altres: *el timbre*. Tenint present que l'inxa lliure de l'acordió fa unes vibracions «isòcrones» (d'igual període, sempre en número constant, independentment del fet que es dobleguin sota la pressió de l'aire) aquestes propietats del seu so seran:

—*Alçada* (o freqüència de les vibracions, que es mesura en Hertz, i que ens determina sons greus o aguts): influïda per moltes variants, sobretot pel material de què es compona i per la longitud que té. La longitud de les inxes varia de 2 a 6 cm, les més llargues fan un so més greu i les més curtes un so més agut.

—*Intensitat* (o volum, que es mesura en decibels): una característica important de l'inxa lliure és la de produir un so flux o fort, segons la pressió de l'aire, però sense variar pràcticament gens l'alçada, és a dir sona sempre igualment afinada.

—*Timbre* (fenomen acústic determinat pels harmònics o notes que, més fluïxes, acompanyen qualsevol nota que fem. Determina el «color» d'un so, i ens permet distingir diferents instruments encara que facin la mateixa nota).

Al timbre del so produït per una inxa lliure també el condicionen molts factors, com la composició i uniformitat de l'inxa, l'espessor de la plaqueta que la suporta, l'ajustament entre les dues i la caixa de ressonància que és l'acordió.

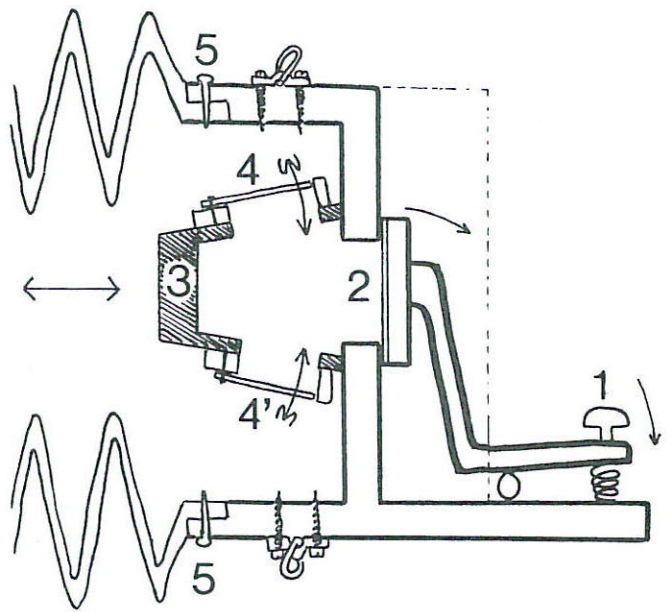

Característiques de l'acordió diatònic

És freqüent que s'embussi o es trenqui una inxa (es nota perquè la nota sona diferent, sense el «vibrato» característic), i llavors caldrà obrir l'acordió i netejar-la, o comprar-ne una altra si està trencada. En els acordions diatònics moderns canviar una inxa no és cap problema, ja que cada parella va enganxada amb cera, independentment de les altres parelles, sobre la pinta de fusta que els fa de suport.

Els acordions diatònics normalment són de *dues veus*. Vegem què són les veus (ajuda't amb l'esquema del costat): quan premem un botó (1), aquest fa alçar una tecla, la qual ens deixarà veure un o més forats (2). A l'altre cantó de cada forat s'hi adapta una fusta amb les inxes enganxades: aquesta pinta de fusta (3) té dues fileres de llengüetes (4 i 4'), cada filera amb totes les inxes per parelles. Segons entri o surti l'aire a l'acordió, vibrarà una de cada parella. Observa que en haver-hi dues fileres de llengüetes, quan premem un botó sonaran *dues* llengüetes (4 i 4'), les dues fent la mateixa nota. I per això diem que l'acordió diatònic té dues veus. Si encara té una altra veu, que sonarà si prèviament hem aixecat el botó de registre, aquesta serà l'octava baixa de les altres. La missió d'una tercera veu és únicament la d'augmentar la potència del so.

Les dues veus dels acordions diatònics no estan exactament afinades, i en sonar juntes fan un «trémolo» que dona un so molt característic d'acordió. Aquest «trémolo» o «vibrato» pot

Botonera dreta d'un acordió diatònic de dues veus (tall longitudinal): 1. Botó que accionem nosaltres; 2. Forats que es destapen en prémer el botó; 3. Suport de fusta, que té enganxades amb cera les (4 i 4') parelles d'inxes; 5. Unió de la manxa amb les caixes de les botoneres, lloc per on freqüentment l'acordió perd aire.

ser més o menys accentuat, segons el gust de cadascú, i si comprem un acordió d'una certa qualitat, haurem d'escollir quin tipus d'«accordatura» volem. Potser és millor que no hi hagi molt «vibrato», ja que així el so és més net, més exacte, i ens anirà millor per tocar junt amb altres instruments.

«El diatònic, instrument de mariners...»

Mètode d'acordió diatònic

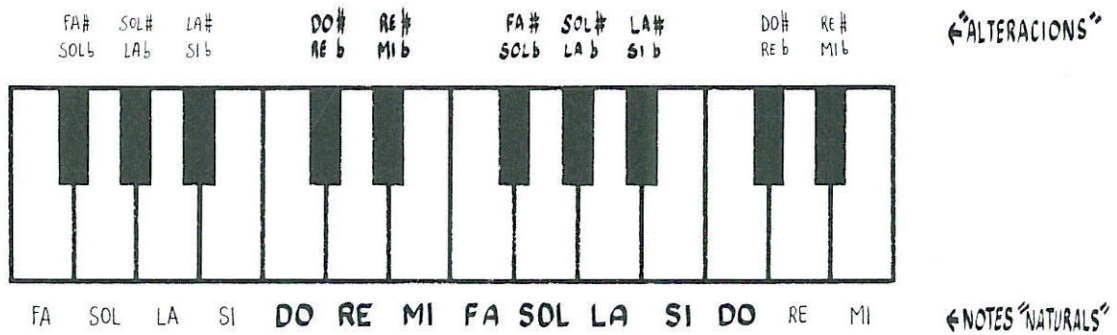
Per què es diu DIATÒNIC?

Mirem primer una escala, la més senzilla, l'escala de DO: té set notes (Do Re Mi Fa Sol La Si) que es poden continuar amunt o avall, repetint-se i originant el que en diem octaves. Aquestes notes corresponen a les tecles blanques del piano, i la distància entre cadascuna és d'un to, excepte entre les notes Mi-Fa i Si-Do, que només es porten mig to. Ara bé, també hi ha tecles negres al piano: són els mit-

jos tons, sostinguts o bemolls (genèricament alteracions).

Per exemple Do sostingut vol dir Do mig to més amunt, i és la mateixa nota que Re bemoll, és a dir, el Re mig to més avall. Observarem que entre les notes Mi-Fa i Si-Do no hi ha cap tecla negra al piano, que entre aquestes notes només hi ha mig to.

Esquemàticament:

Escala DIATÒNICA de DO: Do / Re / Mi / Fa / Sol / La / Si / Do

Escala CROMÀTICA de DO: Do / Do# o Reb / Re / Re# o Mi b / Mi / Fa / Fa# o Sol b / Sol / Sol# o Lab / La / La# o Sib / Si / Do

Ja podem deduir que *diatònic* vol dir *relatiu a una escala natural*, la que no té totes les notes.

I ja podem començar a pensar que, pel fet de no tenir totes les notes, estarem limitats quant a la música que podrem tocar.

Val a dir que això es complicarà una mica més, perquè resulta que fent servir les alteracions ens sortiran altres escales diatòniques, i d'aquí que les dues files d'un acordió diatònic siguin dues escales diatòniques diferents. Ara en continuarem parlant.

Les diferents afinacions

Els acordions diatònics dels quals estem parlant poden tenir diferents afinacions. Segons quina tinguin sonaran més agut o més greu, però la tècnica per tocar-los sempre és la mateixa. És a dir, que si nosaltres sabem tocar-ne un, igualment sabrem tocar els altres. Però les notes reals que sonen també ens interessa conèixer-les, sobretot si l'acordió l'acompanya un altre instrument. Igualment si toquem dos diatònics a la vegada, caldrà que tinguin la mateixa afinació.

La majoria d'acordions diatònics estan afinats en les tonalitats de SOL i DO o en les de DO i FA. Si busques en el teu acordió (o a la caixa), segurament en algun lloc hi trobaràs dues ini-

cials (a vegades estan gravades a la corretja de la mà esquerra). Si les inicials són G/C volen dir SOL/DO, i si són C/F volen dir DO/FA.

La nomenclatura internacional de notes és:

A	B	C	D	E	F	G
La	Si	Do	Re	Mi	Fa	Sol

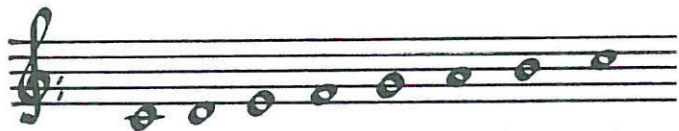
La primera tonalitat és la de la fila de fora, i la segona la de la fila de dins. Vegem quines són aquestes tres diferents tonalitats o escales:

Escala de DO: Do Re Mi Fa Sol La Si Do
 Escala de SOL: Sol La Si Do Re Mi Fa # Sol
 Escala de FA: Fa Sol La Si b Do Re Mi Fa

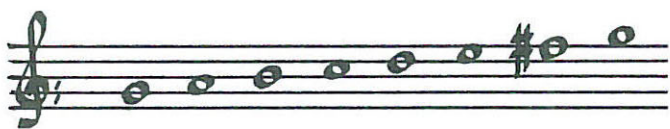
Característiques de l'acordió diatònic

Si comparem les tres escales, veurem com les diferències estan en la nota que comencem i en les alteracions que tenen el Fa i el Si. És a dir, si comencem per Do, i no fem cap nota sostinguda ni bemoll, surt l'escala tal com normalment la diem. Això ho escriurem

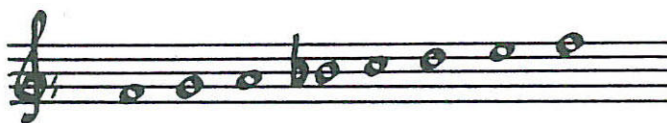
i en direm escala de Do Major.

Però si comencem pel Sol, i el Fa el fem mig to més alt (és a dir, fem el fa sostingut), també surt una altra escala d'iguals característiques (escala Major). És l'escala de Sol Major, i l'escriurem:

Igualment succeeix amb l'escala de Fa Major: perquè soni una escala Major com les anteriors, però començant pel Fa, haurem de fer el Si bemoll (mig to més avall).

L'escala l'escriurem

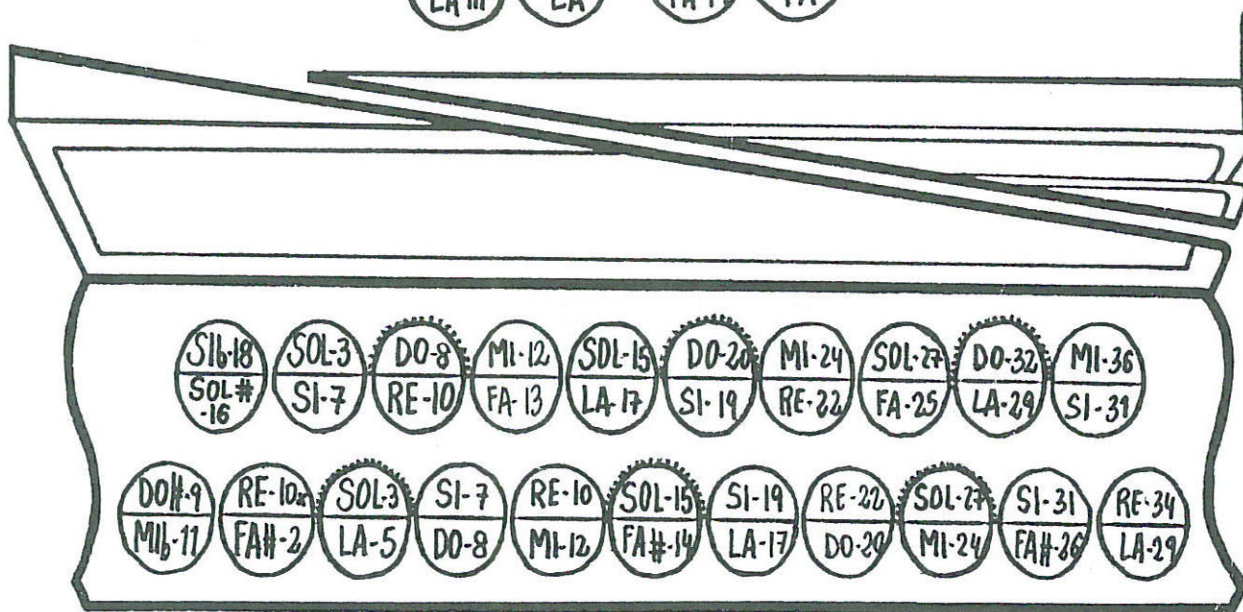
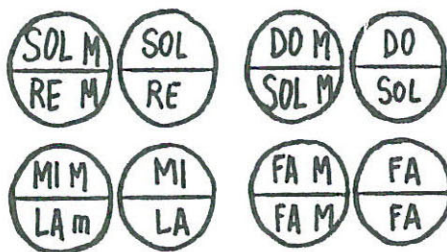

El que caracteritza una Escala Major és que els mitjos tons estan entre les notes 3a-4a i 7a-8a. Pots comprovar-ho tu mateix en les tres escales que hem vist.

Si el teu acordió està en SOL/DO o en DO/FA i vols conèixer les notes que fa cada botó, mira-ho als esquemes d'aquí sota. Més endavant ja parlarem una mica més de tot això. Pensa que, sigui quina sigui l'afinació de l'acordió, el millor és que aprenguis les notes dels botons com si estigués afinat en SOL/DO. Així t'anirà passant a mesura que segueixis el mètode. Pensa que si el teu diatònic no està en G/C, no sonarà igual que a la cinta, per tant no podràs tocar a la vegada que ella. En aquest cas escolta bé la cinta, però no toquis mentre aquesta sona.

Notes que sonen en els acordions diatònics en les dues afinacions més freqüents: La nota escrita sobre la ratlla que parteix el botó, és la que sona en TANCAR la manxa. La de sota és la que sona en OBRIR la manxa.

acordió diatònic afinat en SOL/DO

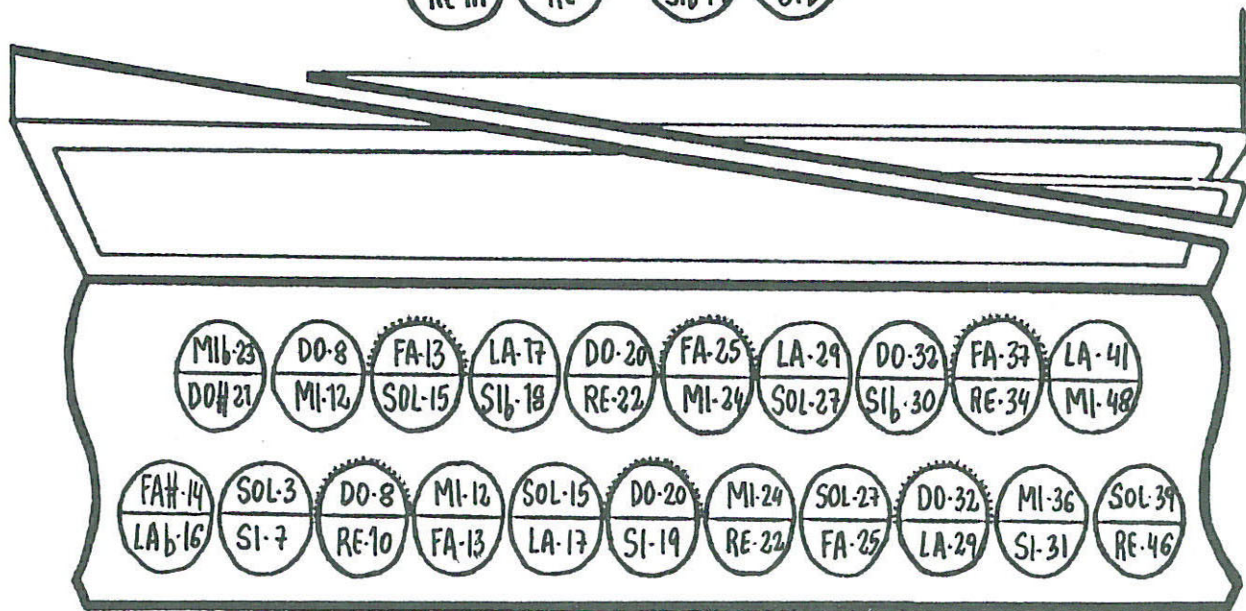
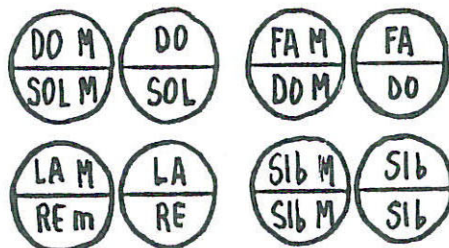

Mètode d'acordiò diatònic

acordiò diatònic afinat en DO/FA

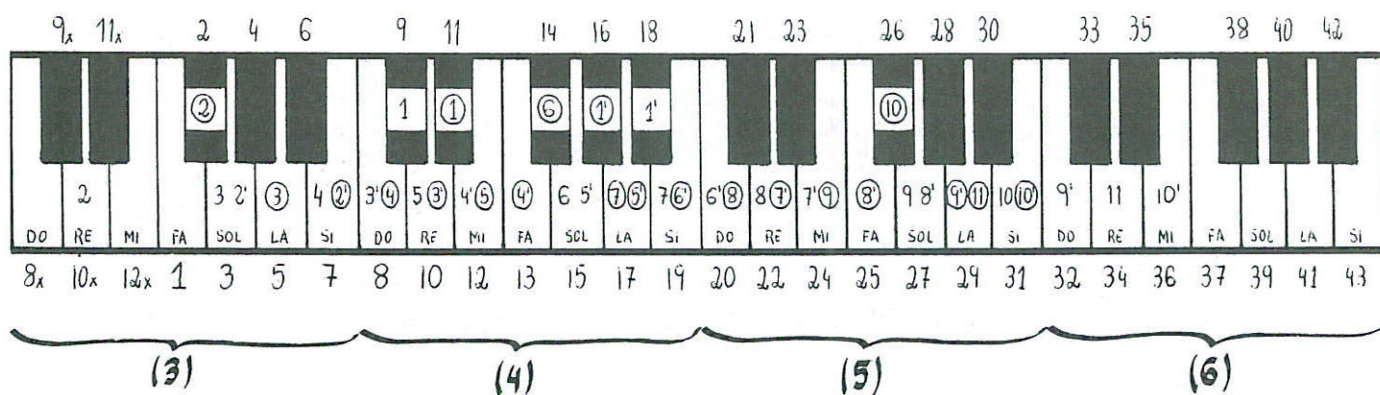

Atenció: els botons 1 i 1' tal com veiem a l'esquema, fan quatre notes alterades, no diatòniques de les escales de l'acordiò. Compte, però, perquè no tots els diatònics tenen aquestes notes, o en aquest sentit. (Aquí s'indiquen les notes que porten de fàbrica els acordions diatònics més corrents a casa nostra. A la pàgina 116 parlarem més extensament d'aquests dos botons, i de la possibilitat de canviar les notes que fan.)

Els acords de la mà esquerra s'han escrit seguits d'una M majúscula per indicar que són majors. L'únic acord menor porta la m minúscula. A la botonera dreta el numeret que hi ha al costat del nom de la nota és per distingir en quina octava es troba aquesta. La numeració en què ens hem basat és la que es fa servir per identificar les llengüetes dels acordions-piano:

consisteix a donar el número 1 al tercer Fa que hi ha al piano, començant per l'esquerra (normalment aquesta és la primera nota dels acordions de teclat), i anar posant números a cada nota cromàtica que segueix. A l'octava més greu del Fa-1 es repeteix la numeració però amb una x darrera.

En el següent esquema podem veure els nostres números dels botons (dins el teclat del piano) i aquests números de referència (a la part de fora del dibuix). A sota, entre parèntesis, hi ha també el número amb què s'identifiquen les octaves (anomenat índex acústic). Així per exemple el La que el violí té a la primera corda lliure (índex acústic 4, o sigui, el La-4 dels afinadors electrònics) per a nosaltres serà el La-17.

La música que pot tocar l'acordió diatònic

Com ja hem vist, aquest acordió no té totes les notes, i per tant no pot tocar totes les melodies que desitgem. L'acordió diatònic pot tocar músiques senzilles, sobretot música folklòrica, tonades populars o cançons tradicionals, i sens dubte pot tocar tot tipus de balls, sempre i quan ens adaptem a les seves possibilitats. Això és important, perquè moltes vegades desitgem tocar una música que tenim al cap i no hi ha manera de trobar les notes: molt possiblement no trobem les notes perquè no hi són, i no podrem tocar aquesta melodia amb el diatònic.

Caldrà anar coneixent les característiques i possibilitats de l'instrument que tenim, i lògicament la música que pot tocar en un moment determinat. Cantar al mateix temps que toquem és difícil; per tant, si volem fer-lo servir per acompanyar-nos quan cantem amb la canalla, per exemple, millor ens anirà una guitarra, posem per cas. El paper que jugarà qui toqui el diatònic s'acostarà més al d'un animador que provoca participar, que no al d'un músic seriós que ens fa un concert. Com en tots els instruments, haurem d'aprendre quan és bo tocar-lo i quan és millor desar-lo.

Independentment de les notes que li falten, l'acordió diatònic és diferent dels altres acords: el seu so és més rude i punyent, més «de carrer», i com que és bisonor haurem d'anar donant impuls a les notes canviant el sentit de la manxa, i això fa que les danses o cançons tinguin vida aviat, amb ritme acusat, amb un aire propi.

Què cal fer si ets esquerrà

Si ets esquerrà en teoria t'has de posar l'acordió al revés (donant-li mitja volta), i canviar les llengüetes i la vàlvula d'aire. Encara que hi ha acordionistes esquerrans que s'han acostumat a tocar sense girar-lo i també els va bé. Però el més recomanable és donar la volta a l'acordió, i canviar només la vàlvula de l'aire.

Per fer això (que val molt la pena perquè si no, hauries de prémer la vàlvula amb el dit xic) hauràs de procedir així:

Obres l'acordió estirant els quatre clauets

L'acordió diatònic és un instrument de poble, sincer i modest, que permet als afeccionats entrar al món de la música, conèixer el gustet que se sent en tocar una melodia senzilla ben correctament. Aquest és un dels secrets de la música popular, que està a l'abast de tothom i que a més d'un l'ajuda a mantenir en forma la salut mental.

Em deia un amic: «M'ho he passat millor aprenent a tocar aquestes quatre cançons amb el diatònic, que no fent que soni un orgue electrònic-automàtic que em vaig comprar fa temps i que tinc arraconat a l'espera de poder vendre-me'l». Dubto que mai desitgi vendre el diatònic, sobretot perquè ara ja sap tocar set cançons, dos valsos, un xotis, una sardana curta, i està assajant, entre d'altres tonades, un ball pla que li sembla bastant difícil.

El diatònic el tocaven a la plaça el dia de la Festa Major, a la taverna al ball del diumenge, al vaixell fent tonades d'havaneres, o davant la llar de foc al capvespre. Actualment continua viu a molts indrets del món, identificat amb la comunitat a la qual pertany, sonant tarantelles al sud d'Itàlia o trikitixes al País Basc, ara ho veurem. El cas és que tu mateix aniràs veient que si l'ambient ho predisposa podràs fer passar una estona agradable, o fins i tot podràs improvisar, tu sol, un autèntic ball.

A la plaça del poble o en el més perdut racó del món poden sonar valsos, polques, masurques, corrandes, pas-dobles, algun fox... t'hi apuntes?

que uneixen la manxa amb la botonera esquerra / Treus la tapeta per on sobresurt la vàlvula / Descargoles i treus la vàlvula / Tapes el forat que queda al lloc de la vàlvula / Fas un forat igual però a l'altre cantó / Hi cargoles un altre cop la vàlvula / Fas un forat a la tapeta i la poses. Torna a muntar l'acordió, vigilant que no hi quedi cap brossa de fusta que pogués obturar alguna llengüeta, i ara ja podràs fer anar la vàlvula amb el dit gros, tal com correspon.